

PLÁNOVANÉ ÚPRAVY V RÁMCI ZÁKONA O HOSPODÁRSKEJ MOBILIZÁCIÍ SÚVISIACE S MIMORIADNYMI REGULAČNÝMI OPATRENAMI

Jana Staračková¹⁾

ABSTRAKT

Článok v prvej časti informuje o plánovaných úpravách v rámci pripravovanej novely zákona č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o HM“) v oblasti súvisiacej s opatrením hospodárskej mobilizácie (ďalej len „opatrenie HM“) „organizácia dodávok životne dôležitých výrobkov alebo životne dôležitých tovarov a ich predaj s využitím mimoriadnych regulačných opatrení“.

V ďalšej časti článku sa uvažuje nad novými efektívnejšími možnosťami realizovania prídellového systému ako aj nad problémami, ktoré je potrebné v budúcnosti riešiť. Niektoré plánované zmeny v zákone o HM si vyžadujú následne aj zmeny v rámci vykonávacích predpisov. Zmeny v zákone o HM a vykonávacích predpisoch sa následne dotknú aj spracovaných metodických usmernení v tejto oblasti.

Kľúčové slová:

Hospodárska mobilizácia, obdobie krízovej situácie, mimoriadne regulačné oprávnenia, životne dôležité tovary, organizácia dodávok životne dôležitých tovarov, odberné oprávnenia, výdajňa odberných oprávnení, núdzové zásobovanie vodou

ABSTRACT

The first part of this article informs on planned adjustments to the prepared amendment of the Act no. 179/2011 Z. z. on economic mobilization (“Act on HM”) in the field related to one of measures of economic mobilization (“measure HM”) “organization of supply of vital products or vital goods and their sale with the use of emergency regulatory measures”. The next section of the article is dedicated to new efficient possibilities of implementing of rationing system as well as to several problems that need to be addressed in the future in this area. Some of changes proposed in prepared Act on HM will consequently require also changes in related

¹⁾ Jana Staračková, Ing., hlavný štátny radca, Ministerstvo hospodárstva SR, Mierová 19, 827 15 Bratislava, +421 2 4854 1027, starackova@mhsr.sk

implementing regulations. Changes in the Act on HM and implementing regulations will affect also other methodological guidelines in mentioned area.

Key words:

economic mobilization, period of crises situation, special regulation measures, vital goods, organization of supply of vital goods, offtake and rationing coupons, rationing board office, emergency water supply

1. LEGISLATÍVA V OBLASTI MIMORIADNYCH REGULAČNÝCH OPATRENÍ

1.1 SÚČASNÝ STAV

Slovenská republika prostredníctvom opatrení HM zastrešuje zabezpečenie základných zdrojov (tovarov a služieb) pre obyvateľstvo ako aj pre zložky a orgány, ktoré sa podieľajú na riešení a zmiernení následkov krízovej situácie (ďalej len „KS“). Jedným z opatrení HM, ktoré rieši zabezpečenie systému zásobovania základnými životne dôležitými tovarmi (ďalej len „ŽDT“) je opatrenie HM s názvom „**organizácia dodávok životne dôležitých výrobkov a tovarov a ich predaj s využitím mimoriadnych regulačných opatrení**“ a opatrenie „**zriaďovanie výdajní odberných oprávnení**“. Okrem zákona o HM systém zásobovania podrobnejšie popisujú:

- Vyhláška Ministerstva hospodárstva SR č. 473/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predaji životne dôležitých výrobkov alebo životne dôležitých tovarov s využitím mimoriadnych regulačných opatrení a o odberných oprávneniach (ďalej len „vyhláška č. 473/2011 Z. z.“),
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 220/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásobovaní vodou na obdobie KS (ďalej len „vyhláška č. 220/2012 Z. z.“),
- Metodické usmernenie Ministerstva hospodárstva SR č. 1832/2012-1010 systému zabezpečenia zásobovania životne dôležitými výrobkami alebo životne dôležitými tovarmi pre obyvateľstvo postihnuté KS,
- Metodický pokyn č. 4/2003 Ministerstva hospodárstva SR na spracovanie podkladov využiteľných krajskými úradmi, okresnými úradmi a obcami pri organizácii predaja životne dôležitých výrobkov alebo životne dôležitých tovarov s využitím mimoriadnych regulačných opatrení počas KS.

Slovné spojenie „životne dôležité tovary a životne dôležité výrobky“ plánujeme v rámci novely zákona o HM nahradiť len pojmom „ŽDT“, nakoľko ide o regulovaný predaj tovarov v rámci určených predajní. Slovo „výrobok“ sa vzťahuje na výsledok výrobného procesu, ale slovo „tovar“ sa vzťahuje na proces predaja výrobku spotrebiteľovi – kupujúcemu.

Uvedené vykonávacie predpisy a metodické usmernenie sa plánujú po novele zákona o HM, ktorá sa malo realizovať v roku 2013, taktiež novelizovať a upravovať, ak si to zmeny v zákone o HM vyžadujú.

Metodický pokyn č. 4/2003 sa plánuje nahradiť dvomi novými metodickými usmerneniami. Jedno metodické usmernenie by riešilo podrobnosti ohľadne

organizácie predaja ŽDT s využitím mimoriadnych regulačných opatrení (ďalej len „MRO“) v období KS pre potreby obcí a obvodných úradov, resp. okresných úradov - Ministerstvo vnútra SR plánuje premenovať „obvodné úrady“ na „okresné úrady“ (ďalej len „ObÚ“). Druhé by riešilo podrobnosti o organizácii predaja ŽDT v určených predajniach po vyhlásení MRO v období KS pre potreby určených predajní.

V rámci zákona o HM sa na zabezpečení systému zásobovania ŽDT a iných dôležitých komodít, ako je energia, plyn, ropa a pohonné hmoty a iné, môžu podieľať aj ďalšie opatrenia HM, ako sú „regulácia rozvodu a spotreby elektriny a tepla a regulácia distribúcie a spotreby plynu“, „zriadenie výdajní odberných oprávnení“, „použitie štátnych hmotných rezerv“, „riešenie stavu ropnej núdze“ ako aj „organizácia dodávok pohonných hmôt“. V rámci tohto článku sa budeme zaoberať len opatreniami HM - **organizácia dodávok ŽDT a ich predaj s využitím mimoriadnych regulačných opatrení a zriadenie výdajní odberných oprávnení** (ďalej len „VOO“) a zabezpečením dodávok ŽDT potravinového charakteru.

1.2 PRÍPRAVA A PREDPOKLADANÉ ÚPRAVY V RÁMCI NOVELY ZÁKONA O HM

1.2.1 Definícia pojmov

V rámci prípravy novely zákona o HM sa predpokladajú dôležité úpravy a doplnenia v rámci niektorých definovaných pojmov. Pre oblasť núdzového zásobovania sú plánované úpravy a doplnenia niektorých definícií používaných pojmov v tejto oblasti (ŽDT, organizácia dodávok ŽDT, zásobovanie, zabezpečenie prepravy, určená predajňa). Zmeny sa dotknú aj iných definícií. V rámci zabezpečenia MRO je vhodné poznať význam nasledovných pojmov, pričom v rámci tohto článku je už zohľadnená aj ich plánovaná úprava.

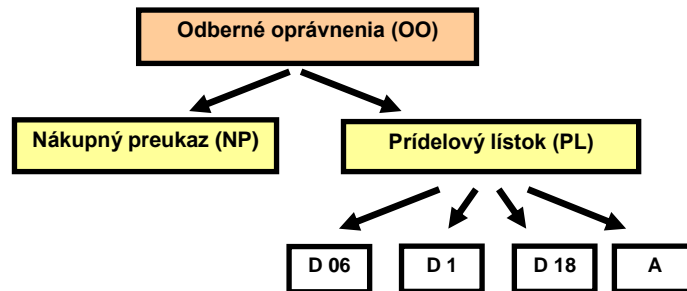
Niektoré z nasledovných definícií v oblasti MRO sa definujú alebo sa budú definovať v zákone o HM alebo vo vyhláske č. 473/2011 Z. z.

Ide o pojmy:

- **ŽDT** (Vital Goods) ⇔ tovar, ktorého nedostatok v období KS môže spôsobiť ohrozenie života alebo zdravia obyvateľstva, alebo ohroziť plnenie úloh ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, záchranných zložiek Integrovaného záchranného systému a orgánov krízového riadenia. [2] ŽDT môžeme kategorizovať do dvoch základných skupín:
 - Potraviny (mäso, chlieb, pečivo, zemiaky, ryža, mlieko, sušené mlieko, vajcia, múka, tuky, maslo, cukor, soľ a balená voda), ktoré sú definované vyhláškou č. 473/2011 Z. z.,
 - Iné potraviny a komodity nepotravinového charakteru, ktoré nie sú dopredu definované. Ich určenie sa bude realizovať až v konkrétnej KS prostredníctvom vlády SR alebo ObÚ.
- **Organizácia dodávok ŽDT** (Organization of Supply of Vital Goods) ⇔ zabezpečenie zásobovania obyvateľstva ŽDT do určených predajní. [2] Aby sa v období KS (pri nedostatku niektorých ŽDT) zamedzilo špekulatívnemu zvyšovaniu cien hlavne nedostatkových potravinárskych komodít zo strany dodávateľov a predajcov, a aby sa zamedzilo vypuknutiu „nákupnej horúčky“, chaosu a rabovaniu, a zároveň aby bol zabezpečený plynulý predaj ŽDT

v obmedzenom množstve prostredníctvom určených predajní, aplikujú sa formy zásobovania s využitím MRO, zavedením predaja na odberné oprávnenia (ďalej len „OO“).

- **OO** (Offtake Coupon) ⇒ písomný dokument, ktorý oprávňuje fyzickú osobu (občana SR) na nákup ŽDT počas vyhlásených MRO. [2] OO delíme na
 - prídelové lístky (ďalej len „PL“) - Rationing Coupon,
 - nákupné preukazy (ďalej len „NP“) – Purchasing Voucher.

Obrázok 1 Grafické znázornenie prerozdelenia odberných oprávnení

Ministerstvo hospodárstva SR (ďalej len „MH SR“) zabezpečuje dotlač OO prostredníctvom určenej spoločnosti.

- **MRO** (Special Regulation Measures) ⇒ ide o tri regulačné opatrenia:
 - predaj ŽDT na prídel (definovaný v § 2 ods. 5 vyhlášky č. 473/2011 Z. z.); ide o predaj ŽDT na prídel v určených predajniach fyzickým osobám (občanom SR) v určených množstvách. [2] Predaj sa uskutočňuje na základe PL podľa vekových kategórií (**PL** sa delia na štyri vekové kategórie: **D 06**, **D 1**, **D 18** a **A**). Prídelový lístok s označením [2]
 - „**A**“ je určený pre fyzické osoby nad 18 rokov veku,
 - „**D 18**“ je určený pre fyzické osoby od jedného roku veku do 18 rokov veku,
 - „**D 1**“ je určený pre fyzické osoby od šiestich mesiacov veku do 12 mesiacov veku,
 - „**D 06**“ je určený pre fyzické osoby do šiestich mesiacov veku.

V rámci prídelových lístkov typu A, D 18 a D 1 existujú aj kupóny s označením „X“, na ktoré možno nakupovať mlieko v množstve jeden liter na jeden kupón, sušené mlieko v množstve 300 gramov na jeden kupón alebo balenú vodu v množstve tri litre na jeden kupón. V rámci novely zákona o HM, resp. vyhlášky č. 473/2011 Z. z. sa plánuje umožniť, aby sa na kupóny označené ako „X“ dali nakupovať aj iné určené ŽDT, ktoré teraz nie sú vymenované vo vyhláske č. 473/2011 Z. z., pričom by mohlo ísť o potravinové aj nepotravinové tovary.

- predaj obmedzeného množstva ŽDT (definovaný v § 2 ods. 4 vyhlášky č. 473/2011 Z. z.) ⇒ predaj obmedzeného množstva ŽDT [2]
 - **s využitím NP**; tento predaj sa realizuje v určených predajniach po predložení NP, v ktorom sa vyznačí množstvo nakúpených ŽDT,
 - **bez využitia NP** (plánované nové riešenie) - vláda SR alebo ObÚ by mohli v rámci vyhlásenia MRO aj iné tovary zaradiť do zoznamu ŽDT, na

ktoré bude stanovený regulovaný limit jedného nákupu jedným nakupujúcim, pričom by kupujúci nepotreboval predložiť NP.

- zabezpečenie cenovej stability ŽDT (definovaný v § 2 ods. 3 vyhlášky č. 473/2011 Z. z.) ⇒ udržanie cien ŽDT na úrovni cien, ktoré platili v deň vyhlásenia núdzového stavu, výnimočného stavu, vojnového stavu alebo vypovedania vojny (ďalej len „vyhlásenie krízového stavu“). Ak MRO na zabezpečenie cenovej stability ŽDT trvá viac ako 72 hodín, nesmie cena určeného ŽDT prekročiť úroveň jeho priemernej ceny v určenej predajni počas predchádzajúcich 30 dní. [2]
- **VOO (Rationing Board Office)** ⇒ priestor vymedzený obcou, s pôsobnosťou pre obec alebo pre viacero obcí, uspôsobený na výdaj a zúčtovanie OO podľa evidencie obyvateľstva. [2] VOO sa zriaďujú na základe rozhodnutia ObÚ. Obec má podľa počtu obyvateľov zriadených jeden a viac VOO. Môže ísť o budovy, kde sa konajú voľby, obecný úrad alebo aj iné vhodné budovy (objekty), kde je možné vybaviť väčší počet osôb a v prípade potreby sa v KS môžu zriadiť aj provizórne VOO. OO sú v stave bezpečnosti uložené na ObÚ a po vyhlásení MRO sa zabezpečí ich distribúcia na obce. VOO začína svoju činnosť bezprostredne po vyhlásení MRO. Obec zabezpečí distribúciu NP alebo PL podľa jednotlivých vekových kategórií do VOO v dostatočnom množstve. Informácie o vekových kategóriách sleduje obec aj ObÚ v stave bezpečnosti v špecifickom aplikačnom programe Jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie s ochrannou známkou EPSIS® JISHM (ďalej len „program EPSIS“). VOO po prevzatí NP alebo PL a po príprave potrebných dokumentov na vedenie evidencie OO zahájí svoju činnosť a podľa adresy trvalého bydliska vydáva fyzickej osobe OO.
- **Určená predajňa (Designated Store)** ⇒ predajňa vytypovaná v stave bezpečnosti na predaj ŽDT po vyhlásení MRO.

V rámci vyhlášky č. 220/2012 Z. z. sa taktiež definujú niektoré dôležité pojmy, ktoré je potrebné správne chápať.

Ide o pojmy:

- **Núdzové zásobovanie vodou (Emergency Water Supply) = zásobovanie pitnou (Potable Water) a úžitkovou vodou (Supply Water) na obdobie KS** ⇒ vykonávanie organizačných, materiálnych a technických opatrení a činností na zabezpečenie minimálnych/nevyhnutných
 - dodávok pitnej vody pre obyvateľstvo, ozbrojené sily, ozbrojené bezpečnostné zbory a záchranné zložky Integrovaného záchranného systému pri prerušení jej dodávky z verejného vodovodu,
 - dodávok pitnej a úžitkovej vody pre subjekty HM podľa § 4 ods. 1 písm. a) a d) zákona o HM na zabezpečenie ich minimálnych prevádzkových potrieb alebo potrieb nevyhnutných na utlmenie alebo odstavenie prevádzky. [3]
- **Núdzové zásobovanie úžitkovou vodou** ⇒ požiadavky subjektov HM na jej odber sa zabezpečujú reguláciou výšky vodnej hladiny vodných nádrží a prietoku vody vo vodných tokoch podľa manipulačných poriadkov vodných stavieb prevádzkovateľom vodnej stavby. Odber úžitkovej vody vykonávajú subjekty HM vlastnými prostriedkami v určených objemoch. [3]

- **Náhradné zásobovanie** (pojem sa definuje v zákone č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach) **do miest distribúcie pitnej vody** podľa § 18 ods. 3 písm. d) zákona o HM sa v rámci núdzového zásobovania pitnou vodou vykonáva
 - o osobitnými prepravnými prostriedkami určenými na prepravu pitnej vody, ktorými sú cisterny,
 - o inými prostriedkami vhodnými na prepravu pitnej vody (napr. mobilné zariadenia na úpravu pitnej vody),
 - o **formou dodávky balenej pitnej vody**. [3]

Prostredníctvom MRO sa rieši aj zabezpečenie zásobovania balenej pitnej vody do určených predajní, kde si ich občania SR v prípade nedostatku pitnej vody budú môcť zakúpiť v obmedzenom množstve podľa vyhlásených MRO.

Pri MRO sa poskytnutie ŽDT realizuje za peniaze prostredníctvom ich predaja v určených predajniach po vyhlásení krízového stavu podľa ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný zákon č. 227/2002 Z. z.“).

Je potrebné si uvedomiť, že prostredníctvom MRO sa nerieši zabezpečenie stravovania pre evakuovaných obyvateľov, ktoré by im malo byť poskytnuté bezplatne. Na to slúžia iné mechanizmy, ktoré rieši zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov. Obec podľa tohto zákona zabezpečuje núdzové zásobovanie evakuovaných osôb prostredníctvom právnických osôb alebo fyzických osôb – podnikateľov. V prípade evakuovaných osôb, ktoré sú bez finančných a materiálnych prostriedkov umiestnené v evakuačnom centre, by nemalo vôbec význam použiť odberné oprávnenia, nakoľko takýmto osobám má význam vydávať už hotové jedlá a nápoje na konzumáciu na prídel bez potreby finančnej úhrady.

1.2.2 Dôležité plánované úpravy v rámci novely zákona o HM

Oznámenie o nariadení MRO (opatrenie HM podľa § 5 písm. e) zákona o HM) sa môže realizovať dvoma spôsobmi:

- **vláda SR vykoná nariadením vlády** (podľa § 8 zákona o HM) – nariadenie sa bezodkladne vyhlasuje v tlači a vo vysielaní Rozhlasu a televízie Slovenska a uverejňuje sa v Zbierke zákonov. [1] Do novely zákona o HM sa plánuje dať vláde SR právo zakázať, obmedziť alebo prikázať vývoz alebo dovoz vybraných druhov tovarov ako aj určiť ďalšie tovary ako ŽDT, ak nie sú definované ako ŽDT vo vyhláske č. 473/2011 Z. z., ako aj regulovať množstvo predaja ŽDT.
- **ObÚ v sídle kraja vykoná z vlastného podnetu vyhláškou** (plánované upravenie znenia § 7 ods. 5 zákona o HM) – nariadenie sa bezodkladne zverejní vo Vestníku vlády SR a v miestnych oznamovacích prostriedkoch. ObÚ v sídle kraja zabezpečí bezodkladne doručenie nariadenia obci na zverejnenie. Do novely zákona o HM sa plánuje dať ObÚ právo určiť ďalšie tovary ako ŽDT, ak nie sú definované ako ŽDT vo vyhláske č. 473/2011 Z. z., ako aj regulovať množstvo predaja ŽDT.

MRO sa realizujú podľa konkrétnych podmienok a potreby riešenia KS

- určením vybraných ŽDT, na ktoré sa budú vzťahovať MRO; určí vláda SR uznesením (plánované doplnenie v zákone o HM do § 8 ods. 2) alebo ObÚ v sídle kraja vyhláškou (plánované doplnenie v zákone o HM do § 16 ods. 6),
- stanovením regulovaného množstva predaja určených ŽDT na jeden nákup jedného nakupujúceho v rámci predaja obmedzeného množstva ŽDT bez použitia OO (NP); určí vláda SR uznesením (plánované doplnenie v zákone o HM do § 8 ods. 2) alebo ObÚ v sídle kraja vyhláškou (plánované doplnenie v zákone o HM do § 16 ods. 6),
- určením času predaja ŽDT; čas by určila určená predajňa (plánované vytvorenie nového § 391 v zákone o HM),
- zabezpečením cenovej stability,
- určením okruhu spotrebiteľov, ktorým by boli určené ŽDT zabezpečené prednostne (plánované vytvorenie nového § 391 ods. 14 v zákone o HM),
- určením okruhu spotrebiteľov, na ktorých sa nevzťahujú MRO (plánované vytvorenie nového § 391 ods. 15 v zákone o HM), (v súčasnosti to určuje vyhláška č. 473/2011 Z. z. a správne by mal zákon o HM). Ide o fyzické osoby, odkázané na spoločné stravovanie patriacich do kategórie fyzických osôb umiestnených v zariadeniach poskytujúcich neodkladnú zdravotnú starostlivosť alebo umiestnených v zariadeniach na základe rozhodnutia súdu. Takéto zariadenia by využívali na nákup ŽDT, tzv. **Hromadný odberný preukaz** (vzor hromadného odberného preukazu sa plánuje zapracovať do novely vyhlášky č. 473/2011 Z. z.). Tento preukaz by ich oprávňoval vykonať hromadný nákup ŽDT prostredníctvom dodávateľa, ktorý im zvyčajne aj v stave bezpečnosti zabezpečuje zásobovanie ŽDT priamo do zariadenia.
- kombináciami vyššie uvedených princípov.

Vytypovanie určených predajní v stave bezpečnosti sa realizuje zaslaním písomného oznámenia už v stave bezpečnosti:

- **MH SR pre obchodné reťazce** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 10 písm. n)),
- **Obec pre obchodné prevádzky na území obce** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 18 ods. 9 a § 18 ods. 10).

Určovanie určených predajní ako subjektu HM príkazom v období KS:

- **MH SR pre obchodné reťazce** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 10 písm. l)),
- **ObÚ pre obchodné prevádzky na území obvodu** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 16 ods. 3 písm. d) druhý bod).

Pri nariadení MRO sa zároveň nariadi vykonať všetkým predajniam mimoriadnu inventarizáciu ŽDT:

- **vláda SR uznesením** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 8 ods. 2),
- **ObÚ v sídle kraja vyhláškou** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 16 ods. 6),
- **Obec vykoná analýzu výsledkov mimoriadnej inventarizácie ŽDT – predloženie písomne alebo inak ObÚ** (plánované doplnenie v zákone o HM do § 18 ods. 8).

Spôsob oznámenia, kde a ako občan SR použije OO (plánované vytvorenie nového § 391 v zákone o HM):

- v listinnej podobe vyvesený zoznam určených predajní vo VOO,
- v listinnej podobe vyvesený zoznam VOO v určenej predajni,
- prostredníctvom Rozhlasu a televízie Slovenska,
- prostredníctvom Internetu na stránke obce (MH SR môže vydať všeobecné pokyny a spracuje metodické usmernenie pre ObÚ a obce ako aj pre určené predajne – nie je nariadené zákonom ani uznesením).

Zásobovanie ŽDT - prepravu tovarov (ŽDT) bude riešiť MH SR v spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR alebo ObÚ príkazom prostredníctvom opatrenia HM podľa § 5 písm. b) zákona o HM.

Kontrolu dodržiavania MRO v určených predajniach bude zabezpečovať obec (plánované doplnenie v zákone o HM do § 18 ods. 4 písm. e)).

V novele zákona o HM sa budú zvyšovať aj pokuty za nedodržiavanie niektorých povinností vyplývajúcich zo zákona o HM. Pokuty v rámci MRO pre určené predajne bude môcť dať predávajúcemu MH SR, ObÚ alebo obec (plánované úpravy v zákone o HM v § 32 ods. 1 písm. a) a ods. 2). V rámci pripravovanej novely zákona o HM sa plánujú úpravy aj v oblasti spracúvania údajov v programe EPSIS. Niektoré súvisia aj so sledovaním údajov, ktoré slúžia na podporu zabezpečenia realizácie MRO.

V rámci pripravovanej novely zákona o HM by mal vzniknúť nový § 39l, ktorý bude okrem iného bližšie popisovať niektoré práva a povinnosti v oblasti MRO:

- realizácia MRO podľa konkrétnych podmienok a potreby riešenia KS,
- podnikatelia (výrobcovia/obchodníci) budú povinní zabezpečiť prednostné dodávky ŽDT do určených predajní,
- predajne v KS po nariadení MRO vykonajú mimoriadnu inventarizáciu ŽDT a nahlásia obci výsledky inventarizácie do 24 hodín od nariadenia MRO,
- podnikateľ (výrobca/dovozca) bude povinný po nariadení MRO prispôbiť zámer a rozsah výroby/dovozu vyhláseným MRO,
- len predajňa určená ako subjekt HM bude mať právo v rámci vyhlásených MRO predávať ŽDT, nakoľko len pre ňu bude zabezpečený systém zásobovania,
- určená predajňa bude určovať čas a mechanizmy predaja ŽDT,
- fyzická osoba – občan SR bude môcť nakúpiť ŽDT len v určenej predajni podľa príslušnosti k VOO,
- obec bude regulovať predaj ŽDT do určenej predajne podľa počtu obyvateľov,
- obec bude informovať fyzické osoby (občanov) o výdaji OO,
- určená predajňa zverejní zoznam VOO, z ktorých si len fyzická osoba patriaca k niektorej z týchto VOO môže uplatniť nákup ŽDT na základe potvrdeného OO,
- výnimky z povinnosti podriadenia sa MRO,
- riešenie ochrany určenej predajne a systému zabezpečenia zásobovania ŽDT.

V rámci prípravy novely zákona o HM sa predbežne plánuje vykonať aj úpravy vo vyhláske č. 473/2011 Z. z. Hlavne by išlo o doplnenie príloh (vzor Hromadného odberného preukazu, určenie minimálnych množstiev určených ŽDT nevyhnutných na prežitie osôb podľa vekových kategórií, určenie regulovaných množstiev tovarov na jeden nákup jedného nakupujúceho) a úpravu niektorých ustanovení vyhlášky v závislosti na úpravách v zákone o HM.

2. VYUŽITIE PROGRAMU EPSIS A INÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV V RÁMCI VYKONÁVANIA OPATRENIA HM – ORGANIZÁCIA DODÁVOK ŽDT A ICH PREDAJ S VYUŽITÍM MRO

2.1 MOŽNOSTI VYUŽITIA PROGRAMU EPSIS V RÁMCI MRO

Plánované zmeny zákona o HM sa odzrkadlia aj v úprave a doplnení modulov v rámci programu EPSIS, ktorý slúži jeho používateľom ako zdrojová základňa informácií na podporu realizácie opatrení HM v období KS ale aj v stave bezpečnosti v rámci prípravných opatrení. V programe EPSIS je pre oblasť MRO v súčasnosti spracovaná hlavne oblasť spracúvania údajov o počte obyvateľstva a jeho vekových kategóriách podľa OO. Sledujú sa VOO, rozhodnutia o zriadení VOO ObÚ, určené predajne, vyvarovacie a ubytovacie kapacity a školské zariadenia. Tieto údaje zbierajú obce a hierarchicky sa sprístupňujú ObÚ ako aj ústredným orgánom štátnej správy. V budúcnosti plánuje MH SR sledovať aj informácie o zásobovateľoch predajní, a taktiež plánuje dopracovať aj systém evidencie výdaja OO v KS ako aj spracovanie sumárnych prepočtov ŽDT podľa jednotlivých vekových kategórií podľa minimálnych odporúčaných dávok na osobu. Taktiež sa plánuje niektoré sledované údaje prepojiť s mapovými podkladmi a riešiť výdaj OO aj fyzickým osobám, ktoré nemajú trvalý pobyt v mieste, kde sa po vyhlásení MRO dlhodobo zdržujú.

2.2 MOŽNOSTI VYUŽITIA INÝCH INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV V RÁMCI MRO

V rámci programu EPSIS je pre oblasť MRO plánované využitie aj iných informačných systémov (ďalej len „IS“), z ktorých by sa poskytovali alebo už v súčasnosti poskytujú údaje súvisiace s fyzickými osobami (občanmi SR). Môže ísť o využitie IS Ministerstva vnútra SR, ktoré sú v súčasnosti funkčné alebo by mali byť nahradené inými IS. Ministerstvo vnútra SR taktiež plánuje vytvoriť aj nové IS, ktoré by mohli byť neskôr využité aj v programe EPSIS. MH SR vidí prínos vo využití nasledovných IS:

- **IS RFO (IS registra fyzických osôb)** ⇒ plánovaný vývoj v období 3/2010-4/2013 – v súčasnosti sa využíva v programe EPSIS register obyvateľstva, tzv. REGOB
- **IS IFO (IS identifikátora fyzických osôb)** ⇒ prebieha výberové konanie – v súčasnosti sa využíva v programe EPSIS rodné číslo z REGOB
- **eID (Elektronická identifikačná karta)** ⇒ plánovaný vývoj v období 6/2010-12/2013 – v súčasnosti sa fyzické osoby (občania SR) preukazujú občianskym preukazom bez čipovej karty
- **IS RA (IS Registra adries)** ⇒ plánovaný vývoj v období 12/2011-12/2013 – v súčasnosti neexistuje register adries.

3. ZÁVER

V rámci aplikácie MRO je vhodné sa zaoberať novými elektronickými možnosťami riešenia MRO vo vzťahu k výdaju OO a ich uplatneniu v určených

predajniach prostredníctvom identifikačných kariet fyzických osôb alebo iným spôsobom bez toho, aby sa museli použiť tlačene OO. Súčasnú natlačenú OO majú nedostatočné ochranné prvky a ich použitie v praxi je ťažkopádne. Aj výdaj OO vo VOO je zdĺhavý proces. V prípade nového elektronického systému by sa znížili z dlhodobého hľadiska časové normy na zavedenie MRO v praxi a nákup ŽDT by bol pre obyvateľstvo ako aj určené predajne oveľa flexibilnejší a časovo menej náročnejší, a taktiež by sa odbúrala prílišná administratíva spojená s evidenciou OO a ich výdajom. Zamestnanci obcí by mohli ušetriť čas venovať viac riešeniu KS po iných stránkach. Nový elektronický systém evidencie výdaja ŽDT v určených predajniach by mal nasledovné výhody a nevýhody.

- nemusí sa zriaďovať VOO, a keď tak bude vykonávať skôr kontrolnú činnosť a VOO nemusí vydávať PL a NP fyzickým osobám (občanom) – časovo náročná činnosť,
- odstránenie nutnosti vypisovať NP,
- odstránená nutnosť strihať kupóny v rámci PL a ich zber v určenej predajni a evidencia,
- odstránenie falšovania PL a NP a lepšia kontrolovateľnosť predaja ŽDT elektronicky,
- zrýchlenie predaja ŽDT v určených predajniach,
- nutnosť zabezpečiť dodávku elektriny do určených predajní,
- nutnosť vytvoriť IS na sledovanie nákupu ŽDT fyzickými osobami (občanmi SR) – inštalácia IS v určenej predajni.

Ak by došlo k novele ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. je potrebné riešiť okrem iného aj časovú úpravu vyhlásenia núdzového stavu a výnimočného stavu, ktorý môže byť v súčasnosti vyhlásený maximálne na dobu 3 mesiacov.

LITERATÚRA

- [1] Zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.
- [2] Vyhláška MH SR č. 473/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predaji životne dôležitých výrobkov alebo životne dôležitých tovarov s využitím mimoriadnych regulačných opatrení a o odberných oprávneniach.
- [3] Vyhláška MŽP SR č. 220/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásobovaní vodou na obdobie krízovej situácie.
- [4] Metodické usmernenie Ministerstva hospodárstva SR č. 1832/2012-1010 systému zabezpečenia zásobovania životne dôležitými výrobkami alebo životne dôležitými tovarmi pre obyvateľstvo postihnuté krízovou situáciou.

Článok recenzovali dvaja nezávislí recenzenti.